

Styrddokument

Verksamhetsplan 2016 **Biblioteket**

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**

Inledning

Bibliotekets målsättning är att vara ett kompetenscentrum för informationsförsörjning och lärande med IKT-teknik och -pedagogik som en del av bibliotekets utbud.

Biblioteket strävar efter att vara en hållbar, attraktiv och modern arbets- och studieplats. Biblioteket erbjuder ett brett urval av kvalitativa informationsresurser samt fokuserar på att stödja studenter, lärare och forskare i deras lärande, pedagogiska gärning och forskning. Bibliotekets pedagogiska verksamhet är omfattande och inkluderar stödet till nätbaserat lärande, distansutbildning, undervisning i kritisk informationssökning samt kompetensutveckling av lärare inom IKT-området. Dessutom har biblioteket ett viktigt externt uppdrag; att vara öppet för allmänheten, ställa sina samlingar till förfogande och samverka med andra bibliotek.

Organisatoriskt är biblioteket en egen enhet vid Högskolan och indelat i två funktionsgrupper; biblioteket och Learning Center (LC) som är Högskolans centrala funktion för stöd och utveckling av den nätbaserade utbildningen (distansutbildningen). Personalstyrkan består totalt av 21 tillsvidareanställda och 3 visstidsanställda. Budgeten omfattar ca 30 MSEK inklusive lokaler och avskrivning. Utöver den ordinarie verksamheten bedrivs årligen några utvecklingsprojekt med interna och externa medel. Bibliotekslokalerna omfattar 4000 m² och 500 läsplatser. Biblioteket erbjuder en stimulerande studie- och mötesplats för studenter och andra besökare med gott om studieplatser, grupprum och datorarbetsplatser. Antalet besökare är ca 230 000 per år.

På det övergripande planet styrs biblioteksverksamheten av två lagar; Bibliotekslagen (2013:801) och Högskolelagen (1992:1434). Bibliotekslagen fokuserar på bibliotekens betydelse för det demokratiska samhällets utveckling, kunskapsförmedling och fria åsiktsbildning. Den omfattar alla offentligt finansierade bibliotek. Bibliotekslagens fastställer att det skall finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla lärosäten. Biblioteket främsta uppdraget enligt Högskolelagen är att utveckla informationskompetensen hos studenter eftersom den är grunden till ett självstyrt och livslångt lärande.

Bibliotekets vision

- Biblioteket ska vara en kreativ lärandemiljö som erbjuder bästa möjliga förutsättningar för studenterna att nå sina studiemål.
- Biblioteket ska upplevas som en attraktiv resurs som ständigt förbättras för att uppfylla behoven hos våra studenter, forskare, personal och övriga användargrupper.

Bibliotekets huvuduppgifter

• Informationsförsörjning

Biblioteket ansvarar för den vetenskapliga informationsförsörjningen vid Högskolan och är en del av den nationella utvecklingen av en bättre informationsinfrastruktur och ökad öppenhet (Open Access).

Huvuddelen av bibliotekets medier är digitala och skrivna på engelska. Fulltexten nås direkt oberoende av var den finns genom samsökning och länkservrar. De digitala medierna och antalet nedladdningar av elektroniska dokument ökar stadigt och är avsevärt högre än antalet fysiska lån. Mediebudgeten används till övervägande delen för inköp av elektroniskt material (>80%). Detta ger en snabbare spridning och mindre fysisk hantering, men kräver en hög kompetens i hantering och urval. Arbetet med att välja ut och tillgängliggöra e-resurser syns inte utåt men är en allt viktigare uppgift inom biblioteket. En nackdel med e-materialet är att fjärrlån oftast hindras av licensavtalen.

Den vetenskapliga publiceringen är ett viktigt område för Högskolan och hanteringen av det egna materialet sker i Open Access-databasen DiVA (Digitala vetenskapliga arkivet). Biblioteket är systemförvaltare för DiVA och arbetar med att kvalitetssäkra registreringen i systemet som även ingår i den nationella sökportalen SwePub vid Kungl Biblioteket/Libris.

Bibliotekets mediasamling har hittills främst bestått av texter i tryckt eller digital form. Nu ökar det multimediala materialet; inspelade föreläsningar, läroobjekt, instruktionsfilmer m m. Biblioteket har börjat hantera multimedia och kan erbjuda lärare handledning och tillgång till utrustning för att producera eget undervisningsmaterial, se vidare under satsningsområden 2015 om HiG Play.

- **Informationskompetens och lärande**

Målet med bibliotekets undervisning i kritisk informationssökning är att utveckla studenternas informationskompetens (förmågan att söka, hitta, kritiskt värdera och kreativt använda information).

För att möta det ökade behovet av informationskompetens har biblioteket ökat antalet lärarledda undervisningstimmar i informationssökning och -hantering. Som komplement till undervisningen finns en bemannad informationsdisk och möjlighet att boka individuell rådgivning ("Boka en bibliotekarie"). Distanstuderande är främst hänvisade till bibliotekets webbsidor, samsökmodul, ämnesguider och rådgivning över Internet, men får även hjälp av folkbiblioteket på studentens hemort. Ytterligare satsningar behöver göras för att förbättra stödet till de distanstuderande samt åtkomsten till e-resurserna. Även bibliotekets stöd till forskare och doktorander har ökat.

Bibliotekets lokaler har god fysisk tillgänglighet. Studenter med funktionsnedsättning erbjuds särskilt stöd för att genomföra sina studier och tillgång till resursrum. Studenter med synskada, rörelsehinder eller dokumenterad dyslexi kan utan kostnad låna tal- eller punktskriftsböcker via MTM (f d TPB - Talboks- och Punktskriftsbiblioteket) eller få litteratur inläst.

Efterfrågan på grupprum och datorer är större än tillgången. Detta leder till att många grupparbeten sker i den öppna bibliotekslokalen med hög ljudnivå som följd. Inför 2015 har biblioteket fått köpa in dörrar till den tysta läsesalen och byggt om delar av läsesalen till en kombinerad föreläsningssal och ett Flipped Classroom med möjlighet för lärare och studenter att arbeta i en modern lärandemiljö. Sedan några år tillbaka finns en skivverkstad i biblioteket som stödjer studenterna i deras akademiska skrivande. Den bemannas med personal från biblioteket, akademierna och några timanställda studenter (blivande ämneslärare). Efterfrågan finns på att skivverkstaden skulle utökas med stöd även i matematik för studenter inom olika typer av utbildningar.

- **Digital kompetens**

Bibliotekets avdelning Learning Center stödjer det nätbaserade lärandet och ökar den digitala kompetensen (IKT-kompetensen) hos användarna, dvs förmågan att använda datorn för att hämta, kritiskt granska, producera, publicera och kommunicera via Internet.

Den nätbaserade utbildning (distanstudier) vid Högskolan omfattar över 40 % av undervisningen och nås via video- och webbaserade system samt lärplattformen Blackboard (Bb). LC är den centrala stödfunktionen för nätbaserad utbildning som sköter drift och underhåll av webb- och videokonferenssystem samt ger pedagogiskt och tekniskt stöd. En samordning av supportverksamhet vid LC och IT-avdelningen till en gemensam supportlokal gjordes 2014 och under 2015 har Blackboard flyttats till centraldrift hos leverantören för att öka driftsäkerheten och tillgängligheten.

Satsningsområden 2016

Det verksamhetsuppdrag (VU) som rektor fastställt för biblioteket inför 2016 innehåller tio prioriterade verksamhetsområden. De utgör grunden för bibliotekets verksamhetsplan (VP) som specificerar vilka aktiviteter som planeras för att uppnå uppdraget. I tillägg ingår några pågående projekt.

1. Nätbaserat utbildning - samordning för pedagogisk, teknisk och infrastrukturell utveckling

VU: Biblioteket/Learning Center ska under 2016 inneha ett samordningsansvar för högskolans pedagogiska, tekniska och infrastrukturella utveckling av den nätbaserade utbildningsverksamheten.

Biblioteket/LC driver sedan 2013 ett samverkansprojekt inom nätbaserat lärande med AUE. Projektet har fokuserat på iordningställande av lokaler för aktivt lärande, s k "Flipped Classrooms" (sal 31:322 och 23:213). Under 2016 kommer samverkan att utökas till alla akademierna och fokus att breddas. Avsikten är en modernisering av både campus- och distansundervisningen. Lärare och studenter kommer att få stöd i form av anpassade lokaler, IT-verktyg och kompetensutveckling. Se punkt 2.

2. Projekt Nätbaserat lärande – utveckling av både campus- och distansutbildning

VU: Biblioteket/Learning Center ska samordna, stödja och utveckla det nätbaserade lärandet. Som en del av detta ska biblioteket under 2016 prioritera projektet Nätbaserat lärande. Projektet Nätbaserat lärande är en långsiktig satsning på att utveckla den högskolepedagogiska kompetensen när det gäller användningen av digitala utbildningsverktyg på Högskolan i Gävle. Med nätbaserat lärande avses här både campus- och distansutbildning med stöd av digitala verktyg och infrastrukturer såsom lokaler.

Under förutsättning att medel beviljas kommer Biblioteket/LC i samverkan med alla akademier att starta projektet Nätbaserat lärande (Dnr HIG-STÖD 2015/673). Det är ett led i en långsiktig satsning på att utveckla undervisningen vid Högskolan i Gävle. Projektet är en fortsättning på ovan nämnda samverkansprojekt mellan Biblioteket/LC och AUE. Med nätbaserat lärande avses både campus- och distansutbildning, stöd av digitala verktyg och infrastrukturer som anpassade lokaler. Begreppet nätbaserat lärande inkluderar såväl förändring av undervisningsformer som av det fysiska och virtuella rummet. Nätbaserat lärande syftar också till ett alltmer flexibelt lärande för studenten.

Målsättning för projekt Nätbaserat lärande

- Utveckla och prova nya undervisningsmetoder
- Sammanfoga distans och campuskurser till nätbaserat lärande
- Utveckla lärare och studenters it-didaktiska kompetens
- Utveckla bättre teknikstöd för studenter och lärare
- Skapa en attraktiv och inspirerande studiemiljö för studenter och lärare
- Utveckla befintliga lokaler med avseende på IT-system och teknik
- Samverka med Högskolan i Halmstad i forskningsprojektet framtidens lärande som lägger fokus på det pedagogiska och didaktiska i undervisningen.

3. Informationsförföring – tillgången till digitala informationsresurser

VU: Biblioteket ska ansvara för den vetenskapliga informationsförföringen vid Högskolan, och medverka i den nationella utvecklingen av en bättre informationsstruktur och ökad öppenhet. Som ett led i att kvalitetssäkra informationsförföringen ska biblioteket under 2016 göra en översyn av tillgången till digitala informationsresurser för att följa upp att dessa är tillräckliga, med utgångspunkt i Högskolans egna forskningsområden och den pågående förändringen mot ett nätbaserat lärande.

För att utreda om bibliotekets digitala informationsresurser är tillräckliga bör en inventering göras. Exempel på frågor att ta upp är: Vilka typer av vetenskaplig information använder våra forskare, studenter och personal samt i vilken utsträckning? Hur värderar de tillgången till olika typer av vetenskaplig information för att bedriva sitt arbete/sina studier? Tillgodose biblioteket deras behov? Resultatet bör jämföras med andra lärosäten. Riktlinjer för den vetenskapliga informationsförsörjningen bör tas fram, liksom en lista över vilka konkreta satsningar som behöver genomföras.

4. Studenternas informationskompetens – målet är biblioteksundervisning åt alla

VU: Biblioteket ska ansvara för att utveckla studenternas informationskompetens genom att ge undervisning i kritisk informationssökning. Som en fortsättning på bibliotekets undervisningsprojekt 2015, ska biblioteket under 2016 fortsätta arbetet med att utveckla undervisningsmetoderna och det nätbaserade lärandet. Målet är att alla studenter ska nås av biblioteksundervisningen.

Ett av uppdragen i verksamhetsuppdraget för 2015 har varit att undersöka hur bibliotekets undervisning kan utvecklas och nå ut till fler studenter. En kartläggning har gjorts och resultaten har sammanställts i en rapport som presenterats för rektor. Bibliotekets undervisning bedrivs inom de flesta utbildningar, men skillnaderna är stora mellan olika program och akademier. Vissa utbildningar får mer undervisning än andra och många distansstuderande nås inte av bibliotekets undervisning. Bibliotekets undervisningsprojekt vill nu knyta an till projektet Nätbaserat lärande och de möjligheter som följer med den tekniska utvecklingen. Planer finns på att börja använda olika typer av digitala lärresurser, som undervisningsfilmer för databassökning. Parallellt diskuteras en förändring av lektionsupplägget enligt den så kallade Flipped Classroom-modellen. Lektionstillfället återkopplar då till material och uppgifter som studenterna tagit del av i förväg, eller på frågor som studenter skickat in. Lektionerna kan då göras mer laborativa och studenternas delaktighet öka. Under 2016 är målet dels att testa användningen av vissa digitala lärresurser, dels att fundera vidare över undervisningens struktur och prova att förändra den. Bibliotekets undervisningslokal (23:302) bör rustas upp med nya tekniska verktyg enligt Flipped classroom-konceptet. Utvecklingen av bibliotekets undervisning kommer att gynna hela Högskolan. En generellt ökad informationskompetens kommer att avspeglats i studieresultaten.

5. Högskolans publiceringsverksamhet – samordning och ansvar

VU: Biblioteket ska samordna och ansvara för Högskolans publiceringsverksamhet samt ansvara för att upprätthålla kvaliteten i Högskolans forskningsdatabas DiVA.

Under 2015 har en inventering av gjorts av existerande publikationsserier och en skriftserie har startats för avhandlingar som examineras vid Högskolan. Rutiner för tryckning, distribution, e-publicering har utformats m m. Under 2016 fortsätter uppbyggnadsarbetet av publiceringsverksamheten. Arbetet bör ske i samarbete med serieredaktörerna och ett redaktörsråd bör inrättas. Dessutom behöver marknadsföringen av Högskolans publikationer byggas upp. Publiceringsverksamheten bör samlas under en ny paraplyorganisation, Gävle University Press. Inom denna organisation kan tjänster för tryckning, distribution och marknadsföring samordnas. Vidare bör ett redaktionsråd inrättas för frågor som rör redaktörskap, kvalitetsgranskning och finansiering. Biblioteket bör ges i uppdrag att samordna och ansvara för denna verksamhet.

Biblioteket är systemförvaltare för OA-databasen DiVA och arbetar med kvalitetssäkringen av registreringen i systemet, vars material även ingår sökportalen SwePub vid Kungliga Biblioteket/Libris.

6. Miljöarbete – med informations-spridning

VU: Biblioteket ska aktivt medverka till att bibehålla den miljöcertifiering enligt ISO 14001 som innehas sedan 2004. Under 2016 ska biblioteket därutöver verka för att sprida information om Högskolans miljöarbete och -forskning.

Högskolans miljömål innebär en strävan efter en hållbar livsmiljö (ekologiskt, socialt, ekonomiskt och kulturellt) och en minskad miljöpåverkan. Biblioteket är ett bra exempel på Högskolans vision om en hållbar utveckling. Bibliotekets verksamhet bygger på återbruk och lokalerna är ett miljövänligt s k "intelligent hus" med underhållsfritt material samt ljus och värme som styrs av hur vi rör oss. Inköp av elektroniska medier prioriteras så långt som möjligt, eftersom dessa kan nås av alla, när och var som helst på dygnet. Under 2015 har biblioteket inom föredragsserien 12-minuter över 12, fokuserat på 4 x hållbart med forskare från högskolan. 2016 kommer Högskolans doktorander att få presentera sina forskningsprojekt inom hållbar utveckling. Dessutom fortsätter biblioteket sin satsning på resefria möten, prioriteringen av elektroniska medier och kompetensutveckling inom området.

7. Breddad rekrytering – undervisning i kritisk informationssökning för gymnasieskolor

VU: Som ett led i arbetet med breddad rekrytering ska biblioteket fortsätta ta emot länets gymnasieskolor för att ge en genomgång av bibliotekets informationssökning.

Sedan många år medverkar biblioteket i arbetet med breddad rekrytering till högskolan genom att erbjuda gymnasieklasser undervisning i källkritisk informationssökning. Ett etablerat samarbete finns med några gymnasieskolor i Gävle. Avsikten är att stärka elevernas informationskompetens som en förberedelse inför högre studier. Arbetet sker inom bibliotekets ordinarie budget, men skulle kunna byggas ut förutsatt att extra resurser tilldelades.

Informationssökning betonas i gymnasieskolans läroplan (Gy11) med krav på elevers förmåga att självständigt söka, värdera och använda information. Även UKÄ ställer krav på uppvisad informationskompetens i studenternas arbeten på kandidatnivå. Undervisningen för gymnasieelever kan även ses som ett komplement till bibliotekets undervisning och skrivarkurs för Högskolans studenter.

8. Samverkan – internt och externt

VU: Intern och extern samverkan ska ingå som en naturlig del av bibliotekets uppdrag.

Biblioteket har ett samverkansuppdrag reglerat i Bibliotekslagen; att vara öppet för allmänheten, ställa sina samlingar till förfogande och samverka med bland annat folkbiblioteken.

Biblioteket samverkar med övriga forskningsbibliotek i landet på flera sätt, bl a genom SUHF:s Forum för bibliotekschefer, DiVA-konsortiet, UR Access och SNH. Biblioteket/LC ingår i ett antal föreningar och nätverk t ex ITHU, SVERD, NITUS, Blackboard-användargrupp, ABM Gävle (arkiv-bibliotek-museum).

9. Verksamhet inom givna ekonomiska ramar

VU: Biblioteket ska dimensionera verksamheten och kostnaderna utifrån volymen på kärnverksamheten, dock ska tillräcklig kapacitet upprätthållas så att kvaliteten kan bibehållas.

Biblioteket arbetar aktivt för att ha en ekonomi i balans. Rationaliseringar och effektiviseringar har skett löpande för att möta sparkraven, vilket varit svårt under de senaste årens stora budgetneddragningar. En orsak har kostnadsökning på över 20 % för inköp av medier, databaser och system under 2015 p g a dollarkursen. Inköpen har inte kunnat minskas i motsvarande omfattning.

10. Arbetsmiljöarbetet prioriteras

VU: Biblioteket ska under 2016 prioritera arbetet med att skapa och upprätthålla en god arbetsmiljö.

Biblioteket skall vara inkluderande och arbeta för likabehandling såväl internt i personalgruppen som externt gentemot våra målgrupper. Studenter med funktionsnedsättning ska erbjudas särskilt stöd för att genomföra sina studier. Bibliotekets lokaler ska ha en god fysisk tillgänglighet.

Utöver att medverka i Högskolans systematiska arbetsmiljöarbete (SAM) har biblioteket från hösten 2015 lyft fram det psykosociala arbetsmiljöarbetet genom att hålla tre planeringshalvdagar med fokus på arbetsmiljö och förändringsarbete. Dessa kommer att leda fram till en handlingsplan för arbetsmiljöarbetet 2016 utifrån en gemensamt framtagna målbild och ett antal förbättringsområden.

11. Fortsatta satsningsområden som startat 2014-2015

Några satsningsområden som startat 2014-2015 planeras fortsätta även 2016.

- **Medieservern HiG Play**

Som en del i satsningen på det nätbaserat lärande fortsätter övergången till den gemensamma medieservern HiG Play. Den ingår i SUNET Play som är en gemensam satsning för flera lärosäten. Avsikten är att förbättra hela processen från produktion till arkivering genom att hantera allt multimedialt material, utbilda användarna, skapa en integration mot Blackboard m m. Biblioteket är systemägare till HiG Play och flera arbetsgrupper arbetar med införandet. Närmare information finns i förvaltningsplanen för HiG Play (HIG-STÖD 2014/631).

- **Likvärdighet för campus- och distansstudenter och ökad genomströmning**

Tillgången till vägledning, handledning och stöd skall vara likvärdig för campus- och distansstudenter. Biblioteket behöver bygga ut det webbaserat stödet och medverka till en ökad genomströmning på distansutbildningarna.

- **Integrering mellan lärplattformen Blackboard och andra system**

Högskolans utbildningar är i hög grad nätbaserade och det mesta av informationsspridningen sker genom Blackboard. För att underlätta detta behövs en ökad integrering med andra system, som Ladok och HiG Play. Arbetet har påbörjats i samarbete med INFRA/IT.

- **Kvalitetssäkring av den nätbaserade utbildningen**

Biblioteket/LC medverkar i en utredning om behovet av kvalitetskriterier för nätbaserat lärande/distansutbildning. En kvalitetssäkring kan ske genom certifiering eller utformning av egna kvalitetskriterier och skulle stärka Högskolans position inom distansområdet.

- **Externt projekt: Sveriges Järnvägsmuseums bibliotek**

Sveriges Järnvägsmuseum (JVM) utvecklar sin biblioteksverksamhet genom att köpa in kompetens från biblioteket vid Högskolan i Gävle. Den överenskommelse som skrivits hösten 2014 förlängs till 2016. Biblioteket vid JVM har ca 20 000 volymer och ett stort bildarkiv. Högskolebiblioteket deltar i en genomgång av litteratursamlingen och överföringen till den nationella Librisdatabasen. Högskolebiblioteket har även köpt tjänster av JVM som digitaliserat (skannat) Högskolans äldre forskningsrapporter och material till Dagermansseminariet.